

of 90 educators from Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University and teachers of primary and secondary schools of Melitopol and Melitopol region. The survey was conducted with the help of a Google form. A detailed analysis of educators' responses is given. It discusses the types of feedback prevailing in teaching, focus and functions of feedback, as well as technologies and resources that respondents use in order to provide feedback in educational environment. Most educators perceive feedback in teaching through its direct meaning. They describe it as information about their own reactions to their students' task performance which is used to improve and stimulate teaching and learning process. Oral feedback is preferable among teachers as far as they have got accustomed to it. The authors conclude that feedback should be constructive with a focus on student achievement. Further perspectives of the research imply raising teachers' awareness of feedback through additional trainings and elective courses in pedagogical universities. Provided suggestions emphasize the need to use e-feedback techniques in teaching/learning online. Finally, the research results prove that feedback is indispensable in bringing about professional development and overall learning improvement.

Key words: constructive feedback, students, types of feedback, focus and functions of feedback, education quality, professional development, University teachers, school teachers.

УДК 378.091.12:159

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.09>

Грицаєнко Л. М.

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ РИТОРИКИ

Розглядається питання формування цифрової компетентності майбутніх педагогів у процесі вивчення риторики. У роботі обґрунтовано актуальність цього питання. Міністерство освіти і науки України одним із першочергових завдань на сучасному етапі визначає розвиток цифрових технологій, про що вказано в проєкті МОНУ Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та активне їх упровадження в процес навчання в період пандемії COVID-19 є об'єктивними чинниками необхідності набуття студентами цифрової компетентності. Сьогодні здобувачі вищої освіти, а завтра майбутні педагоги стануть інтелектуальною елітою суспільства і на них буде покладено обов'язок підготувати конкурентоспроможних фахівців, здатних до самореалізації, професійної діяльності в умовах цифрової трансформації економіки, освіти, науки, культури.

У статті звернено увагу на те, що давня лінгвістична дисципліна "Риторика", яка викладається за освітньо-професійною програмою "Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)" у Київському національному університеті технологій та дизайну, традиційно покликана формувати комунікативну (мовленнєву) компетентність, але вона, враховуючи освітні тенденції, перейменована в дисципліну "Риторика та мистецтво презентації", у якій майбутні педагоги опановують як риторичну компетентність, так і цифрову. Для визначення сутності поняття "цифрова компетентність" у роботі приділена увага затвердженому стандарту вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та Концепції розвитку цифрових компетентностей, у якій подано визначення цього терміна.

У статті розглянуто вплив інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток інформаційно-освітнього середовища та активне їх упровадження в процес навчання в період пандемії COVID-19, що посприяло активній інтеграції традиційної системи навчання з новими освітніми технологіями, актуалізувало використання інтернетних соціальних мереж. Це створило реальну можливість для набуття студентами навичок цифрової компетентності. Обґрунтовано ефективність використання інформаційних освітніх технологій для формування цифрової компетентності майбутніх педагогів у процесі вивчення дисципліни "Риторика та мистецтво презентації".

Ключові слова: цифрова компетентність, риторика, майбутні педагоги, інноваційні освітні технології, інформаційно-освітнє середовище, інформаційно-комунікаційні технології.

Цифровізація (анг. digitalization) є сучасним трендом інноваційного розвитку всіх сфер діяльності людини і майбутньою реальністю існування людства. Наука і освіта є генераторами змістової інформації, ідей у мережі Інтернет та в інших мережах інформаційно-комунікаційного простору. У проєкті Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, поданому на обговорення Міністерством освіти і науки України, зазначено: "сьогоднішня система освіти і науки має зазнати докорінних цифрових змін і відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу. Наразі дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових компетентностей і володіння новітніми технологіями. Ця потреба також поглиблена наслідками пандемії коронавірусу, яка загострила проблему розвитку та опанування технологіями в системі освіти задля забезпечення прав громадян на якісну освіту" [7].

Актуальною є підготовка фахівців у галузі освіти, зокрема майбутніх педагогів, для роботи в умовах розвитку мережевого суспільства, цифрового світу майбутнього. У затвердженому стандарті вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) для першого (бакалаврського) рівня вищої

освіти (наказ МОНУ від 21.11.2019 р. № 1460) вказано на необхідність оволодіння студентами цифровою компетентністю, яку сформульовано як загальну компетентність “(К 06) навички використання інформаційних і комунікаційних технологій” і спеціальну (фахову) компетентність “(К 16) здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище” [3].

Поряд з умінням використовувати інформаційні й комунікаційні технології в освітньому процесі майбутні фахівці мають володіти інтелектуальною, емоційною, психологічною культурою, щоб “створити” людину майбутнього. Курс “Риторика та мистецтво презентації” покликаний формувати риторичну духовну культуру особистості, по-перше, через вивчення та засвоєння класичної та національної риторичної спадщини промовців античності й сучасності, їх педагогічної та ораторської майстерності; опанування законів та понять класичної риторики, методів та прийомів; оволодіння практичними вміннями та навичками побудови та риторичного аналізу текстів, мистецтвом виголошення промови для здійснення ефективної комунікації в професійній діяльності; по-друге, через опанування і використання в освітньому процесі цифрових технологій. Як слушно зазначає О. Онофрійчук, “особливе місце в структурі еліти займає інтелектуальна еліта як основний генератор та поширювач суспільних цінностей та норм, транслятор знань, творець інформаційних технологій. Від кількості та якості інтелектуальної еліти залежить духовний потенціал нації та майбутнє суспільства. Саме вона здатна визначати цінності та ідеали, консолідувати націю, спрямовувати її енергію на розумні та корисні справи” [6, с. 16].

Формування особистості майбутнього педагога, його національної свідомості, духовності, риторичної компетентності розглядається в наукових працях таких учених, як С. Абрамович, Г. Сагач, Л. Мацько, В. Молдован, М. Чікарькова, Д. Будянський, В. Вандишев, Н. Голуб, Л. Грицаєнко, О. Онофрійчук, Г. Онуфрієнко, Л. Спанатій, Н. Тарасевич та ін. Використання інформаційно-комунікаційного простору, взаємодія учасників освітнього процесу через інноваційні освітні технології досліджується у працях В. Кременя, В. Андрущенко, С. Тітової, С. Сисоевої, Р. Гуревича, М. Кадемії, К. Федорець, Л. Шевченко, Ю. Каравана, Н. Кузьміної, І. Шахіної, С. Зелінського, Ф. Гарєєвої, М. Чурсанової та ін.

Науковці зазначають, що підготовка майбутніх педагогів, інтелектуальної еліти суспільства в сучасних умовах, по-перше, “створює реальну можливість здійснювати навчальний процес на якісно новому рівні, сприяє інтеграції традиційної системи навчання з новими технологіями, використовуючи численні канали передавання інформації...” [2, с. 89], по-друге, “передбачає формування у студентів в процесі освіти й виховання рис громадянина майбутнього: перспективні ідеали, перспективні види діяльності, перспективні взаємовідносини, високу мораль, яка б відповідала завданням перспективного розвитку суспільства” [8, с. 185].

Незважаючи на значну кількість наукових публікацій, потребує подальшого аналізу та вивчення питання оволодіння майбутніми фахівцями за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) цифровою компетентністю в курсі “Риторика та мистецтво презентації” для здійснення комунікації і взаємодії за допомогою цифрових технологій у педагогічній сфері та реалізації ефективного освітнього комунікативного процесу в майбутній професійній та культурній діяльності.

Мета статті – дослідити формування цифрової компетентності у майбутніх педагогів у процесі вивчення дисципліни “Риторика та мистецтво презентації”.

Використання інноваційних технологій в освітньому середовищі закладів вищої освіти, опанування цифровою компетентністю учасниками освітнього процесу в закладах освіти активізувалося внаслідок пандемії коронавірусу, оскільки постало питання якісної підготовки конкурентоспроможних фахівців в освітній сфері. Розглядаючи нормативно-правову базу в галузі освіти, визначення терміна “цифрова компетентність” знаходимо в Концепції розвитку цифрових компетентностей: “цифровою компетентністю є динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій” [4].

Відповідаючи на виклики часу, враховуючи новітні освітні тенденції, як-от розвиток цифрових технологій, одна з найдавніших лінгвістичних дисциплін “Риторика”, що викладається майбутнім педагогам за освітньо-професійною програмою “Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)” (далі – ОПП) у Київському національному університеті технологій та дизайну (КНУТД, Університет), інтегрується у дисципліну “Риторика та мистецтво презентації”, у якій студенти оволодівають риторичною і цифровою компетентністю через програмні результати (далі – ПР), задекларовані як у стандарті вищої освіти за цієї спеціальністю, так і в цій ОПП, а саме:

- “розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах (ПР 04);
- володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію в спілкуванні з групами та окремими особами (ПР 05);
- доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами (ПР 06);
- емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень у межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики (ПР 20);

- застосовувати програмне забезпечення для e-learning і дистанційного навчання і здійснювати їх навчально-методичний супровід (ПР 22)” [3];
- обирати доцільні форми і методи презентації результатів інноваційної діяльності та методичних розробок (ПР за вибором ЗВО).

Презентація є одним з елементів комп’ютерно-опосередкованої комунікації між учасниками освітнього процесу у вищій школі, яким є спілкування у віртуальному навчальному середовищі вебкласу, участь здобувачів у всеукраїнських, міжнародних інтернет-конференціях, інтернет-форумах, онлайн-зустрічах, онлайн-курсах та ін. При цьому майбутні фахівці вчать демонструвати вміння мистецтва самопрезентації, опановують мистецтво публічного виступу, розвивають навички спілкування на професійні теми, вміння працювати в команді та набувають комунікативних та цифрових компетентностей. Створення комп’ютерних презентацій, що реалізовані найчастіше в програмах MS PowerPoint, Adobe Flash, формує у студентів здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище, що передбачено в програмних результатах цієї ОПП.

Із використанням в освітньому процесі Університету системи дистанційного навчання Moodle ще у 2008 році почало формуватися модульне об’єктно орієнтоване динамічне освітнє середовище. Із 2012 року в КНУТД активізувався розвиток інформаційного освітнього середовища “Модульне середовище освітнього процесу” (МСОП) та наповнення його актуальними електронними освітніми ресурсами, зокрема, з курсу риторики. Застосування інформаційних освітніх технологій інтенсифікує, врізноманітнює процес навчання, сприяє підвищенню мотивації, зацікавленості в здобувачів вищої освіти, активізує їх навчальну, пізнавальну, науково-дослідну, творчу діяльність. Комп’ютерно-опосередкована комунікація викладача і студента в модульному середовищі Університету підвищує ефективність навчання за рахунок його індивідуалізації, оскільки дає можливість урахувати індивідуальні вимоги та вподобання здобувачів, як-от вибір зручного часу, місця для навчання, індивідуальний графік навчання, постійний доступ до електронних освітніх ресурсів, проходження тестових контролів у зручний час, автоматичне оцінювання робіт в електронному журналі, постійний контакт із викладачем у чаті, на форумі, на сторінках МСОП.

Досліджуючи питання використання інноваційних технологій в організації навчання під час пандемії, зокрема досвід університетів світу, науковці схиляються до думки, що “до 2020 року дистанційні засоби навчання були лише допоміжними і не вважалися обов’язковими, але після початку пандемії вони стали основним інструментом забезпечення навчального процесу. Месенджерів, як-от Skype, Viber, Telegram, електронної пошти, телефону, стало замало для повноцінного забезпечення потреб навчального процесу та підтримки його протягом тривалого часу. Тому найпопулярнішою платформою для проведення занять в онлайн-режимі стала програма Zoom, поширилось використання вебсервісу Google Classroom для створення віртуальних класів, були розроблені динамічні навчальні середовища на основі LMS Moodle тощо” [1, с. 235].

Під час пандемії та посилення карантину освітній процес у КНУТД реалізується відповідно до розкладу, який розміщений у модульному середовищі, створеному на навчальній платформі Moodle (англ. Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Інформація щодо проведення онлайн-занять та параметри підключення до них відображаються на сторінках навчальних дисциплін у МСОП. Для цього викладач створює календар у сервісах Google та “прив’язує” його до сторінки курсу в МСОП за певним алгоритмом. Студентам, зареєстрованим на навчальну дисципліну, надається доступ до календаря, вони підключаються до онлайн-занять, які проводяться через Zoom або Google Meet.

Робота в модульному середовищі під час пандемії COVID-19 активізувала опанування цифрової компетентності майбутніми педагогами загалом і через курс дисципліни “Риторика та мистецтво презентації” зокрема. Здобувачі були наділені комунікативним статусом “студент” і стали активними учасниками онлайн-занять: лекцій, семінарських, консультацій. Під час проведення онлайн-занять використовувались ігрові, ділові моменти, ситуаційні, комунікативні тренінги, завдання-сценарії, запропоновані викладачем, проблемно-пошукові діалоги, коли статус “студент” змінювали на “модератор”, “викладач”, що давало змогу майбутнім педагогам під час комп’ютерно-опосередкованої комунікації не лише виявляти організаторські здібності, лідерські якості, а й набувати вміння зрозуміло і недвозначно доносити професійні знання, емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень у межах своєї компетенції, керувати увагою аудиторії, оцінювати відповіді інших студентів. Таким чином, цифрова компетентність формувалася в майбутніх педагогів унаслідок опанування ними діалогічних технологій, які ґрунтуються на співпраці студентів і викладача, а також через створення комунікативних, професійних ситуацій, що дозволяло врізноманітнювати та інтенсифікувати процес навчання, підвищити мотивацію, зацікавленість здобувачів освіти до своєї майбутньої професії, сприяло виробленню в них вміння обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами, що передбачено цією ОПП.

Майбутні педагоги є активними користувачами МСОП, у якому розміщується електронний навчально-методичний комплекс дисципліни (далі – ЕНМКД), а саме: робоча програма навчальної дисципліни, силабус, електронний конспект лекцій, електронні методичні матеріали для семінарських занять, для самостійної роботи студентів, методичні рекомендації для студентів заочної форми здобуття вищої освіти, орієнтований перелік питань для поточного (тематичного) та підсумкового контролів, комп’ютерний тест, електронні

підручники, навчальні посібники, електронний словник із курсу риторики, презентації та інші електронні інформаційні матеріали. Активне використання в модульному середовищі освітнього контенту з курсу риторики відбувається при підготовці студентів до занять, до всіх видів контролю, до виконання індивідуальних завдань проблемно-пошукового, творчого характеру, оскільки здобувачі мають онлайн (прямий) доступ до навчального матеріалу та інших додаткових електронних освітніх ресурсів. ЕНМКД, щоб задовольнити освітні потреби студентів, має поєднувати високий навчально-методичний та науковий рівні, бути адаптованим до потреб і можливостей здобувачів вищої освіти, бути актуальним, тобто відповідати вимогам стейкхолдерів та ринку праці.

Як свідчить досвід КНУТД, “головною перевагою ЕНМКД став позитивний вплив на якість освітньої діяльності університету, а саме:

- мобільність та доступність освітніх матеріалів через Інтернет;
- швидке коригування з урахуванням змін в освітніх програмах, можливість редагування та додавання актуального матеріалу;
- структурована форма навчально-методичного забезпечення дисципліни;
- диференціація, індивідуалізація навчання, реалізація особистісно орієнтованої, студентоцентрированої моделі навчання із застосуванням інтерактивних методів викладання;
- підвищення мотивації, зацікавленості і пізнавальної активності за рахунок різноманітних форм роботи та надання інформації;
- можливості використання аудіо- та відеоматеріалів;
- інтенсифікація самостійної роботи, яка полягає в посиленні діяльності самонавчання, самоконтролю, самооцінки студента” [5, с. 115].

Важливим аспектом у формуванні цифрової компетентності в майбутніх педагогів є доступ до електронного журналу КНУТД, який забезпечує прозорість, об’єктивність оцінювання, оскільки студент може у будь-який час переглянути свою успішність (бали за виступи на семінарських заняттях, за виконанні завдання, тести та ін.), щоб зробити самооцінку своєї діяльності та співвіднести з оцінкою викладача. Це дає усвідомлення майбутнім педагогам відповідальності в майбутній педагогічній діяльності та необхідність мотивації до навчання майбутніх здобувачів, а також актуальність зворотного зв’язку “студент – викладач” у питанні якості засвоєння матеріалу, керування освітньою діяльністю майбутніх здобувачів освіти.

Інформаційне освітнє середовище Університету є тією системою електронних освітніх ресурсів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яке забезпечує взаємозв’язок учасників освітнього процесу і направлене на досягнення максимальної якості підготовки фахівців та формування у них цифрової компетентності. Як не сумно, але слід констатувати, що саме під час пандемії, тобто в умовах посиленого карантину, цифровізація, яка відбувалася і відбувається у всіх сферах життя, зокрема в галузі освіти й науки, позитивно впливає на процес оволодіння навичками цифрової компетентності як науково-педагогічними працівниками, так і здобувачами вищої освіти.

Висновки. Перехід у цифрову реальність визначений часом. Активне запровадження в освітньому процесі диджиталізації дозволить вирішити низку проблем, які висуває сьогодення. Зокрема, однією з найважливіших є володіння цифровою компетентністю здобувачами вищої освіти, майбутніми педагогами. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та активне їх запровадження в освітній процес у період пандемії COVID-19 сприяло інтеграції традиційної системи навчання з новими освітніми технологіями, актуалізувало використання інтернетних соціальних мереж, створило реальну можливість для набуття студентами навичок цифрової компетентності.

У процесі вивчення дисципліни “Риторика та мистецтво презентації” з використанням інформаційних освітніх технологій формується риторична, комунікативна і цифрова компетентності в майбутніх педагогів, які становитимуть інтелектуальну еліту суспільства і на яких буде покладено обов’язок підготувати конкурентоспроможних фахівців, здатних до самореалізації, професійної діяльності в умовах цифрової трансформації всіх сфер життя.

Використана література:

1. Гареева Ф., Чурсанова М. Інноваційні технології в організації навчання під час пандемії COVID-19: досвід університетів світу. *Актуальні питання гуманітарних наук. Серія “Педагогіка”*. 2021. Вип. 40. Т. 1. С. 234–239.
2. Гуревич Р. С., Кадемія Л. С., Шевченко М. Ю. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма “Планер”, 2013. 309 с.
3. Затверджені стандарти вищої освіти. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/vishavosvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення: 10.10.2021).
4. Концепція розвитку цифрових компетентностей. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.10.2021).
5. Моргулець О. Б., Грицаєнко Л. М. Інформаційно-освітнє середовище у системі забезпечення якості освітньої діяльності ВНЗ. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. Вип. 9 (172). С. 113–116.
6. Онофрійчук О. А. Інтелектуальна еліта в сучасному глобальному світоустрої. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*: зб. наукових праць / за заг. ред. М. А. Журби. 2016. Частина 1. С. 16–19.

7. Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року : проект. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproschuye-do-gromadskogo-obgovorennya> (дата звернення: 04.10.2021).
8. Сагач Г.М. Риторика : навчальний посібник. Київ : Ін Юре, 2000. 568 с.

References:

1. Haryeyeva F., Chursanova M. (2021) Innovatsiyni tekhnolohiyi v orhanizatsiyi navchannya pid chas pandemiyi COVID-19: dosvid universytetiv svitu [Innovative technologies in organization of education during the COVID-19 pandemic: the world's universities experience]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk*. Seriya: Pedahohika. Vyp. 40. T. 1. S. 234–239. [in Ukrainian].
2. Hurevych R.S., Kademiya L.S., Shevchenko M.YU. (2013) Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya u vyshchomu pedahohichnomu navchal'nomu zakladi [Interactive learning technologies in higher pedagogical educational institution]: navch. posib. Vinnytsya : TOV firma "Planer". 309 s. [in Ukrainian].
3. Zatverdzeni standarty vyshchoyi osvity [Approved standards of higher education]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (data zvernennia: 10.10.2021).
4. Kontsepsiya rozvytku tsyfrovyykh kompetentnostey [The concept of development of digital competencies]. *Kabinet Ministriv Ukrainy*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (data zvernennia: 19.10.2021).
5. Morhulets' O.B., Hrytsayenko L.M. (2015) Informatsiyno-osvitnye seredovyshe u systemi zabezpechennya yakosti osvitn'oyi diyal'nosti VNZ [The role of information and educational environment in quality assurance of higher educational establishments]. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. Vyp. 9 [172] S. 113–116. [in Ukrainian].
6. Onofriychuk O.A. (2016) Intelektual'na elita v suchasnomu hlobal'nomu svitoustroiyi [The intellectual elite in the modern global world order]. *Aktual'ni pytannya, problemy ta perspektyvy rozvytku humanitarnoho znannya u suchasnomu informatsiynomu prostori: natsional'nyy ta internatsional'nyy aspekty*: zb. naukovykh prats' / za zah. red. M.A. Zhurby. Chastyna 1. S. 16–19. [in Ukrainian].
7. Kontsepsiya tsyfrovoyi transformatsiyi osvity i nauky na period do 2026 roku [Concept of digital transformation of education and science for the period up to 2026]: projekt. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproschuye-do-gromadskogo-obgovorennya> (data zvernennia: 04.10.2021).
8. Sahach H.M. (2000) Rytoryka [Rhetoric]: navch. posib. Kyiv : In Yure. 568 s. [in Ukrainian].

Hrytsaenko L. M. Formation of digital competence in future teachers during the process of studying rhetoric

The article considers the formation of digital competence in future teachers during the process of studying rhetoric. The relevance of this issue is substantiated in the work. Nowadays the Ministry of Education and Science of Ukraine identifies the development of digital technologies as a priority. This is written in the project of the Ministry of Education and Science "Concepts of digital transformation of education and science for 2026". The development of information and communication technologies and their active introduction into the learning process during the COVID-19 pandemic are objective factors for students to acquire digital competence. Today, higher education seekers, and tomorrow, future educators will be the intellectual elite of society and will be tasked with training competitive professionals.

Modern educational trends have influenced the renaming of the linguistic discipline «Rhetoric» to the discipline "Rhetoric and the Art of Presentation". The discipline «Rhetoric and the Art of Presentation» is taught at the Kyiv National University of Technology and Design under the educational program "Professional education (Technology of light industry products)". The course "Rhetoric and the Art of Presentation" forms communicative (speech) and digital competence in future teachers. In the standard of higher education in the specialty 015 Vocational education (by specializations) for the first (bachelor's) level of higher education and in the "Concept of development of digital competencies" there is a definition of "digital competence".

During the COVID-19 pandemic, information and communication technologies were actively introduced into the educational process, and social networks of the Internet were actively used. The traditional learning system is integrated with new educational technologies. This created a real opportunity for students to acquire digital competence skills. The effectiveness of the use of innovative educational technologies for the formation of digital competence of future teachers in the study of the discipline «Rhetoric and the art of presentation» is substantiated.

Key words: digital competence, rhetoric, future teachers, innovative educational technologies, information-educational environment, information-communication technologies.